

DE VARKENS PRAKTIJK

Een stap vooruit

LOS

Langzaam aan wordt het leven buiten de deur weer opgestart; met inachtneming van een boel soms wat onduidelijke regeltjes en extra hygiënemaatregelen, mogen we op gepaste wijze weer “los”! Die soms onduidelijke richtlijnen kunnen voor het ontstaan van valkuilen zorgen. Eigenlijk een erg herkenbaar iets binnen de varkenshouderij, waar we veel met goed doordachte protocollen proberen te werken, welke niet altijd de juiste uitwerking geven. Wat zijn nu de valkuilen op het gebied van **bioveiligheid**? En waarom kan **hygiëne** zo’n belangrijke rol spelen? We bespreken ze in deze nieuwsbrief, waar ook het **CIAOCIAO project** aan bod komt én onze collega Fabrice een **zeer interessante casus** op het gebied van PIA uit de doeken doet.

HYGIËNE: EEN BELANGRIJK ONDERDEEL VAN EEN GOED VACCINATIEBELEID

Tineke van de Veerdonk – De Varkenspraktijk, locatie Oss

De veel voorkomende infecties zoals acute PIA, APP of streptokokken hersenvliesontsteking worden door de varkenshouder zelf meestal al herkend voordat we de varkens gezien hebben. Maar het kan ook gebeuren dat het niet meteen duidelijk is wat er met de varkens aan de hand is. Een tijdje geleden heb ik twee jonge vleesvarkens laten onderzoeken bij de Gezondheidsdienst voor Dieren.

Op het vleesvarkensbedrijf vertoonden een gedeelte van de biggen kort na opleg problemen. Enkele varkens werden erg ziek, konden niet meer op en hadden veel pijn. Ik heb ze uit hun lijden verlost. Maar daarnaast kregen te veel varkens last van **gewrichtsontsteking** en toen we de dieren eens goed bekeken viel ook op dat er te veel biggen tussen zaten met **zwellingen** onder aan de kaak, aan de oren en op de plaats in de hals waar injecties gegeven worden. Bij **pathologie** bleek dat beide varkens longontsteking hadden. Niet veroorzaakt door bacteriën die de long als hoofddoel hebben, zoals Mycoplasma of APP, maar door kiemen die via de bloedcirculatie daar waren vastgelopen en ontstekingen hadden veroorzaakt. Eén varken had een ontsteking in zijn hersenen, maar ook hier weer niet de gebruikelijke veroorzaker (streptokokken), maar een stafylokok die we ook wel zien als veroorzaker van huidinfecties.

Hoe komen de varkens aan deze bacteriële infecties? Biggen maken heel wat mee vanaf het moment dat ze het zeugenbedrijf verlaten. Het vervoer, de nieuwe hokgenoten, flink wat meer ruimte dan in de biggenhokken; allemaal gebeurtenissen die voor stress en vermoeidheid zorgen waardoor de dieren kwetsbaar worden. In geval van gezondheidsproblemen kort na opleg is terugkoppeling naar de fokker belangrijk. Hebben de dieren minder weerstand door gezondheidsproblemen? Zou er een besmetting plaatsvinden die zich later pas openbaart? Natuurlijk kunnen dergelijke bacteriële infecties allerlei oorzaken hebben, maar zo nu en dan weer eens kritisch kijken naar alle handelingen die bij de dieren verricht worden is erg belangrijk.

Op elk bedrijf treedt op een gegeven moment **bedrijfsblindheid** op, ook op varkensbedrijven.

Daarom is het goed om regelmatig de manier van werken, zoals het behandelen en het vaccineren van biggen, eens goed onder de loep te nemen. Wordt er op de juiste manier omgegaan met de dieren en hoe is de vaccinatietechniek? Wordt er hygiënisch gewerkt? Bij twijfel hierover is de begeleidend dierenarts de aangewezen persoon om hierin goed te adviseren.

Op een zeugenbedrijf wordt per gemiddeld aanwezige zeug vaak voor **meer dan € 80,- besteed aan vaccinaties**. Dit is alleen al een

hele goede reden om er voldoende aandacht aan te besteden. Daarnaast is iedereen die op een bedrijf varkens vaccineert verplicht in het bezit te zijn van een **vaccinatiecertificaat**. Dit is een verklaring waarin vermeld staat dat die persoon bekwaam is om goed te kunnen vaccineren. Het certificaat wordt uitgegeven na een korte training. Dit kan een echte klassikale les zijn, maar ook een praktische uitleg in de stal bij de dieren. Indirect kunnen fouten bij vaccinatie of andere behandelingen leiden tot schade, zowel financieel als ook schade in het welzijn en de gezondheid van de varkens. Een belangrijk onderdeel van de vaccinatietraining is **hygiënisch werken**. Bij onvoldoende hygiëne is de kans dat een vaccinatie aanslaat kleiner en bovendien wordt de kans groter dat de dieren door middel van de injectie juist besmet raken met ziektekiemen.

Het spreekt voor zich dat **naalden** zo vaak mogelijk vervangen moeten worden. Dit geldt tijdens het vaccineren, maar ook aan het einde van de behandeling. In een gebruikte naald blijft altijd wat vuil of bloed achter, wat een broeihaard voor bacteriën vormt als deze spuit met naald dan een tijdje blijft liggen. Zo kunnen gemakkelijk spuitplekken of bacteriële infecties bij de dieren ontstaan.

Er wordt veel gebruik gemaakt van **plastic repeteespuitjes**. Bij diverse vaccins worden de spuitjes **kosteloos** meegeleverd. Dit betreft de spuiten die een vaste hoeveelheid, 1 of 2 ml doseren. Er zijn ook verstelbare plastic spuiten; deze zijn zeer geschikt voor jonge biggen omdat er een nauwkeurige, kleine hoeveelheid medicatie gegeven kan worden. Voor deze spuiten, maar ook voor de lange vaccinatiespuiten met de zogenaamde steripomp, waarmee zeugen of vleesvarkens gevaccineerd worden, geldt dat deze na elk gebruik goed gereinigd

dient te worden. Uit onderzoek, onder andere door Boehringer Ingelheim uitgevoerd, kwam naar voren dat slechts 80 procent van de ondervraagde bedrijven de spuiten **na gebruik doorspoelden** met schoon leidingwater. Echter gaat het reinigen van spuiten en/of spuitsystemen verder dan dat.

Tips op gebied van reiniging van spuiten:

- Demonteer de spuiten na elk gebruik zo ver als mogelijk.
- Maak de spuiten grondig schoon door ze met heet water door te spoelen. Hierbij dienen stof, vuildeeltjes en vaccinresiduen volledig verwijderd te zijn. Indien spuiten demonteerbaar zijn kan ook gebruik gemaakt worden van een zeer milde zeepsop.
- Spoel zeer goed na met schoon, helder, warm water, zodat alle eventuele zeepresten verwijderd zijn.
- Laat alle onderdelen volledig drogen.
- Bewaar spuiten op een schone plaats, droog en stofvrij, in een afsluitbare zak of bak. Een (werkende) koelkast heeft hierbij de voorkeur.
- Spoel spuiten voorafgaand aan het gebruik nogmaals zeer goed door met schoon, helder, warm water.

Uit onderzoek bleek tevens dat na 3 weken in de helft van de gebruikte spuiten viezigheid gevonden wordt. Zelfs het PRRS virus kan teruggevonden worden in een vuile injectiespuit. **Goedkoop blijkt duurkoop**; vervang de spuiten met regelmaat, dat wil zeggen minimaal eens per 1 tot 2 maanden. Voorkom hiermee ook dat aangebroken, later gebruikte (vaccin)flesjes, een cocktail aan bacteriën bevat, welke de werkzaamheid van het middel zeker zullen beïnvloeden.

BIOVEILIGHEID

Bioveiligheid (of **biosecurity**) staat voor een reeks maatregelen die gericht zijn op het voorkomen van introductie van schadelijke organismen, of het voorkomen van de verspreiding ervan. Hiermee wordt het risico op overdracht van infectieziekten geminimaliseerd. Op ieder veehouderijbedrijf worden (bepaalde vormen van) bioveiligheidsmaatregelen toegepast, bij de ene wat uitgebreider dan bij de ander. Wat zijn nu echter de grootste **valkuilen** op dit gebied?

Allereerst wordt **het belang van bioveiligheid** vaak onderschat. Alvorens een stal gebouwd of in gebruik genomen wordt, is het zinvol dat nagedacht wordt over toe te passen maatregelen om in- en/of versleep van ziekten te voorkomen. **Niet alleen voor gecombineerde bedrijven** waar meerdere leeftijdsgroepen aanwezig zijn (zoals vermeerderingsbedrijven), is het van belang dat een bioveiligheidsprotocol aanwezig is. Al lijkt het risico op in- of versleep van ziekten op een bedrijf met aanwezigheid van bijvoorbeeld alleen speenbiggen of vleesvarkens minimaal, ook hier kunnen de gevolgen ervan groot zijn. Voorkomen blijft beter dan genezen.

Wanneer we spreken over bioveiligheid en het voorkomen van insleep van ziekten, dient duidelijk te zijn wat aangemerkt wordt als **schone en vuile gebied** op het bedrijf. Het schone gebied betreft hier het dierlijke productiegebied, wat gescheiden dient te zijn van het vuile gebied: de rest van de wereld. Wanneer vervolgens protocollen opgesteld worden om onderscheid te maken tussen deze gebieden, tussen diergroepen of werkruimten, is het belangrijk dat **opgestelde protocollen voor eenieder duidelijk zijn**.

Wanneer vooraf bedacht wordt op welke wijze iets uitgevoerd dient te worden, is het essentieel dat eenieder begrijpt, en het liefst ook inziet, waarom dit zo belangrijk is. Een niet begrepen protocol zal vroeg of laat inefficiënt zijn en zijn nut en toepassing verliezen. Tevens is het gevaarlijk om **blind te vertrouwen op de opgestelde protocollen**, wanneer ze bijvoorbeeld niet effectief zijn en daarmee een vals gevoel van veiligheid geven. Denk aan de ontsmettingsbak, waar doorheen gelopen wordt met vuile laarzen. Maar ook al wordt er met “schone” laarzen door de bak gelopen; niet alles zal volledig gedesinfecteerd zijn, waardoor het goed is te realiseren dat het creëren van “geen risico op in- of versleep van ziekten” haast onmogelijk is. Het **doel** van het treffen van bioveiligheidsmaatregelen blijft dan ook **het zo klein mogelijk houden van de kans** op introductie en overdracht van besmettelijke dierziekten.

EVEN VOORSTELLEN

Mijn naam is **John Vonk**, dierenarts sinds 1996. Sinds 2004 werk ik bij de Varkenspraktijk locatie Oss. Ik ben getrouwd, heb drie kinderen en woon in Dreumel in het Land van Maas en Waal. Naast het uitoefenen van de varkensdiergeneeskunde ligt mijn interesse bij bestuurlijk werk. Sinds 2014 vertegenwoordig ik de varkensartsen in Nederland via de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, waardoor ik regelmatig aan tafel zit bij de POV en LNV. Hierdoor kan ik mijn klanten en collega's op tijd bijpraten over ontwikkelingen die er aan zitten te komen.

APOTHEEKNIEUWS

PG 600 wordt ingezet bij gelten en zeugen die niet berig worden, bij onvoldoende zichtbare berigheid, of wanneer men groepen gelten wil synchroniseren. Het combineert twee **hormonen** die een rol spelen in de ontwikkeling van eicellen en hun eisprong en zorgt uiteindelijk voor een **vruchtbare én duidelijkere cyclus** bij het varken. Toepassing vindt plaats bij zeugen op dag van spenen, bij gelten op een leeftijd van minimaal 6 maanden (dienen wel cyclisch en voldoende ontwikkeld te zijn) en/of 24 uur na de laatste toepassing van Regumate. De dosering betreft 5 ml per dier en is, indien geen reactie op de eerste injectie, na 3 weken te herhalen.

ADMINISTRATIE

Per 1 april is **Dorien van Berkom** het team in Oss komen versterken. Zij zal zich voornamelijk met boekhoud-technische zaken bezig houden. Hiermee vervangt zij **Mieke Peters**, welke per 1 mei van haar welverdiende pensioen is gaan genieten.

CIAOCIAO-PROJECT

Bij de **faculteit Diergeneeskunde** te Utrecht loopt een onderzoeksproject, met als onderwerp "Het effect van antibioticareductie-interventies in de praktijk". Het heeft als doel het effect van **risicofactoren** en **preventieve maatregelen** op het **antibioticumgebruik** in de varkens-, pluimvee- en kalverhouderij te bepalen en sluit aan op het eerder uitgevoerde onderzoek naar kritische succesfactoren in de verschillende veehouderij sectoren. In het CIAOCIAO-project ligt echter de nadruk op het effect op **diergezondheid** en de **economie** van het bedrijf.

Middels een **vragenlijst** wordt nagegaan welke interventies zijn uitgevoerd om het antibioticumgebruik te verlagen. Zo kan bepaald worden wat daarvan het verwachte effect is op de diergezondheid en het financiële rendement. De Varkenspraktijk wil graag een steentje bijdragen aan dit onderzoek, waardoor het kan voorkomen dat we u vragen deel te nemen middels het beantwoorden van enkele vragen. Uiteraard is het onderzoek **anoniem**.

INVLOED PRRS BIJ PIA-PROBLEEM ONDERSCHAT

Fabrice Ariës, in samenwerking met Jos Thelosen en Rutger Janssen

Een praktijkgeval. Op een gesloten bedrijf biedt een PIA-vaccinatie niet de oplossing voor de darmproblemen bij de vleesvarkens. Een aanvullende PRRS-vaccinatie heeft wel direct een positief effect. Speelt PRRS op de achtergrond bij vaak een onderschatte rol? Rutger Jansen (Boehringer Ingelheim) en Fabrice Ariës (De Varkenspraktijk Someren) zijn beide bij de deze case betrokken. Het zet hen aan tot de nodige bespiegelingen. Ze schetsen eerst het beeld van de situatie. Op het grote gesloten bedrijf speelden PIA-problemen, ondanks de standaard vaccinatie van de biggen met Enterisol Ileitis op 21 dagen leeftijd. Af en toe raakten zware varkens toch aan de diarree. We zien het vaker dat een PIA-infectie ondanks de vaccinatie toch kan ontsporen in een stresssituatie. De problemen met de darmgezondheid doken bij de vleesvarkens op het bedrijf te vaak op.

Lees verder op www.varkens.nl

